

DOI:10.26104/NNTIK.2022.93.57.026

Кадыров Ш.И., Нурдинова Г.А.

БИЗНЕСИ ЖӨНГӨ САЛУУДАГЫ АУТСОРСИНГДИН РОЛУ

Кадыров Ш.И., Нурдинова Г.А.

РОЛЬ АУТСОРСИНГА В РЕГУЛИРОВАНИИ БИЗНЕСА

Sh. Kadyrov, G.Nurdinova

THE ROLE OF OUTSOURCING IN BUSINESS REGULATION

УДК: 336.6

Бул макалада бизнестин жөнгө салуудагы аутсорсингдин ролу жана анын заманбап экономиканын абалына тийгизген таасири ошондой эле жаңы деңгээлге өтүү көйгөйлөрү чагылдырылган. Макаланын максаты башкаруудагы башаламандыкты жоюу, жөнгө салуу жана өндүрүштүн бир бөлүгүн сырткы атайын жогорку квалификациялуу жаңы технологияларды колдоно билген адистерге берүү менен заманбап ишканаларды андан ары өнүктүрүү болуп саналат. Аутсорсинг кызматын колдонуу менен башкаруунун сапаттык жаңы моделдерин түзүүгө багытталган ишканалардын ишинин негизги багыттары каралат. Компанияны адистештирүү бизнес жүргүзүүнүн прогрессивдүү стандарттарына жана ресурстарына жетүүгө, ошондой эле фирма үчүн жүргүзүлүп жаткан экинчи бизнес процесстеринин сапатын жогорулатууга мүмкүндүк берүү жолдору каралат. Ал эми компаниянын репутациясын сактап калуунун жана өндүрүлгөн товардын атаандаштыкка жөндөмүүлүгүн жогорулатуунун жолдору көрсөтүлөт.

Негизги сөздөр: аутсорсинг, аутсорсер, бизнес, бухгалтердик эсеп, бизнес-процесс, өндүрүш, IT.

В данной статье рассматривается роль аутсорсинга в регулировании бизнеса и его влияние на состояние современной экономики, а также проблемы перехода на новый уровень. Целью статьи является дальнейшее развитие современных предприятий путем устранения путаницы в управлении, регулирования и передачи части производства специализированным высококвалифицированным специалистам по новым технологиям. Рассматриваются основные направления деятельности предприятий, направленные на создание качественно новых моделей управления с использованием услуг аутсорсинга. Будут рассмотрены способы специализации компании, позволяющие достичь прогрессивных стандартов ведения бизнеса и ресурсов, а также повысить качество вторичных бизнес-процессов, проводимых для фирмы. А также пути сохранения репутации компании и повышения конкурентоспособности производимого товара.

Ключевые слова: аутсорсинг, аутсорсер, бизнес, бухгалтерский учёт, бизнес-процесс, IT.

This article highlights the role of outsourcing in business regulation and its impact on the state of the modern economy, as well as the problems of transition to a new level. The purpose of the article is the further development of modern enterprises by eliminating confusion in management, regulation and transfer of a part of production to specialized highly qualified specialists in new technologies. The main activities of enterprises aimed at creating qualitatively new management models using outsourcing services are considered. The ways of specialization of the company will be considered, allowing to achieve progressive standards of business and resources, as well as to improve the quality of secondary business processes carried out for the company. As well as ways to preserve

the company's reputation and increase the competitiveness of the manufactured goods.

Key words: outsourcing, outsourcer, business, accounting, business-process, IT.

Кандай гана бизнес болбосун, анын негизги максаты эмне экендигине карабастан, акырындык менен негизги бизнес процессинин өнүгүшүнө тоскоол болгон экинчи даражадагы милдеттемелер менен толуп кетет, натыйжада, жетекчилик аларга көп убакытты жана энергияны жумшайт, жана бул экинчи даражадагы милдеттемелер негизги милдеттин аткарууга тоскоолдук жаратат. Ал эми компаниянын ишин сактап калуу үчүн жетекчилик көп акча сарптайт, бул дайыма эле абалды оңдой бербейт, көпчүлүк учурда абалды мурункудан да татаалдаштырат жана акырында компания мындан ары талаптагыдай иштеп, киреше таба албайт. Бирок бул абалдан чыгуунун жолу бар, бул – аутсорсинг.

Бүгүнкү күндө көптөгөн ишканалар үчүнчү жактын аутсорсинг фирмаларын колдонууга аргасыз болушат. Ар кандай бизнестердин тажрыйбасы аутсорсинг тиешелүү процесстерге чыгымдарды 50% же андан көп кыскартууга мүмкүндүк берет.

«Аутсорсинг» сөзү англис тилинен, эки сөздүн биригишинен келип чыккан: «тышкы» жана «булак». Демек, аутсорсинг – бул жөнөкөй сөз менен айтканда, компаниянын өндүрүш же бизнес процесстеринин бир бөлүгүн башка атайын компанияга өткөрүп берүү процесси [1].

Аутсорсинг – келишимдин негизинде жумуш милдеттерин үчүнчү жактын аткаруучусуна өткөрүп берүү. Адатта, бул коштомо мүнөздөгү тапшырмалар: юридикалык, бухгалтердик, маалыматтык-технологиялык, котормо жана башкалар.

Аутсорсинг – бул пайдалуу кызмат, бирок менеджменттен подрядчикти туура тандоону жана кызматташуунун оптималдуу шарттарын аныктоону талап кылат. Адатта, бизнес өнөктөштөргө анча-мынча тапшырмалар берилет жана компания кадрлар бөлүмүн кыскартып, алдыңкы адистерди штатка таштап кетиши мүмкүн.

Аутсорсингдин стратегиялык артыкчылыктары:

1. Компаниянын көңүлүн жана ресурстарын негизги бизнеске топтоо мүмкүнчүлүгү.

2. Фирма үчүн негизги эмес тармактарда инвестицияларды азайтуу. Азыр негизги эмес функциялар капиталдык салымдын кереги жок, тескерисинче, учурдагы операциялык чыгымдар катары каржыланат, бул капиталдык салымдан түшкөн кирешелердин көрсөткүчтөрүн жогорулатат.

3. Аутсорсинг компаниясын адистештирүү бизнес жүргүзүүнүн прогрессивдүү стандарттарына жана ресурстарына жетүүгө, ошондой эле фирма үчүн жүргүзүлүп жаткан экинчи бизнес процесстеринин сапатын жогорулатууга мүмкүндүк берет.

4. Тышкы компания тарабынан берилген иштин көлөмү оңой масштабда, негизги бизнеске жараша пропорционалдуу түрдө көбөйөт же кыскарат.

5. Компанияны кайра түзүүдө, процесс бир кыйла жылмакай жана пайдалуу болот, анткени көмөкчү фирма жаңы талаптарга ылайык ийкемдүү өзгөрүлө алат.

Аутсорсингдин тактикалык артыкчылыктары:

1. Кошумча чыгымдарды кыскартуу (эксплуатациялык, транспорттук чыгымдар, ижара, аудитордук, бухгалтердик отчеттуулук жана ушул сыяктуу).

2. Көрсөтүлгөн кызматтар үчүн жоопкерчилик аутсорсинг компаниясына жүктөлөт.

3. Тышкы уюмга берилген функцияларга карата мыйзамдардагы өзгөрүүлөрдү байкоо зарылдыгы алынып салынат.

4. Кадрларды окутуу, кадрларды тандоого байланыштуу чыгымдар, үзгүлтүксүздүктү сактоо зарылдыгы жана ушул сыяктуу нерселер жөнүндө кам көрүүнүн кажети жок.

5. Салык, бухгалтердик эсеп жана юридикалык консультацияларды алууга багытталган чыгымдарды кыскартуу. Ошентип, заманбап бизнесте башкаруу чечимдерин кабыл алууда, жетекчилер буга чейин топтолгон бардык потенциалды жана тажрыйбаны колдонуп, жогорку квалификациялуу адистерди жалдап, негизги чөйрөдө терең адистешүү менен гана мүмкүн болгон инновацияларды киргизиши керек.

Аутсорсинг изилдөөчүлөрү анын үч түрүн шарттуу түрдө айырмалашат:

➤ өндүрүштүк аутсорсинг өндүрүш процесстеринин бир бөлүгүн же бүтүндөй өндүрүш циклын тышкы компанияга өткөрүп берүүнү камтыйт;

Өндүрүштүк аутсорсинг – товарларды даярдоо же жарым фабрикаттардын деңгээлине чейин даярдоо процесстерин аткаруу милдеттерин өткөрүп берүү. Көбүнчө, ишканалар продукцияны жасоонун белгилүү бир баскычтарында жумуш милдеттерин подрядчиктерге өткөрүп беришет. Мындай учурларда, алар рынокко чыгарылганга чейин товарларды эксклюзивдүү артыкчылыктарга гана беришет. Көпчүлүк учурда, эгерде уюм продукцияны өндүрүү үчүн керектүү

кубаттуулукка ээ болбосо, бүтүндөй өндүрүш процесси аутсорсингге өтөт.

IT-аутсорсинг – бул маалыматтык тутумдардын адистештирилген уюмдарына кызмат кылууга берүү (мисалы, техникалык колдоо: корпоративдик почта тутумун, трансвердик серверди жана сайты колдоо жана тейлөө; хостинг; маалыматты коргоо; компьютердик тармактарды башкаруу; корпоративдик өнүмдөрдү иштеп чыгуу, ишке ашыруу жана андан кийин тейлөө ж.б.);

Ишкананын дээрлик бардык «компьютердик» компоненттерин аутсорсингге берүүгө болот: жалпы компьютерлерди тейлөө, тармактарды башкаруу, маалымат базасын жүргүзүү, онлайн ресурстарды иштеп чыгуу жана колдоо жана башкалар. Бардык инфраструктураны подрядчикке өткөрүп берүүгө болот, ал эми айрым сегменттерге гана ишенүүгө болот.

IT-аутсорсингдин эң популярдуу жана максатка ылайыктуу түрлөрүнүн бири – бул уюмдун маалымат тутумдарын абоненттик тейлөө. Кызмат көрсөтүүнүн бул түрү буюртмачыга өзүнүн компьютердик бөлүмүн түзбөстөн, ал эми көпчүлүк учурда жалгыз штаттык бирдиктен тутумдук администратордон баш тартууга мүмкүндүк берген жумуштардын комплексин ишке ашырууну камтыйт. Албетте, эгерде кеңири филиалдык тармагы жана татаал ички инфраструктурасы бар ири компания жөнүндө сөз болсо, анда ишкана өзүнүн IT-бөлүмүнө ээ болуу альтернативасыз шарт болушу мүмкүн. Бирок уюмдун масштабы анчалык деле чоң болбосо, аутсорсинг экономикалык жана уюштуруучулук жактан негизделген эң жакшы тандоо болушу мүмкүн.

➤ бизнес процесстеринин аутсорсинги – компания аутсорсингге жөн гана тапшырманы эмес, өзүнүн бизнесинин ичиндеги жабык функционалдык аймакты өткөрүп берет. Аутсорсингдин башка түрлөрүнөн айырмаланып, бул түрдө убакыт жана бюджеттик чектөөлөр болбошу мүмкүн. Аутсорсингтин бул түрүнө төмөнкүлөр кирет: (мисалы: жарнама; бухгалтердик эсеп; персоналды башкаруу; логистика; транспорт; кеңсени тазалоо; коргоо).

Заманбап бизнесте аутсорсингди колдонуунун актуалдуулугунун төмөнкү себептери бар: биринчиден, көпчүлүк заманбап компаниялар сатып алуучулардын муктаждыктарына жооп берген сапаттуу жана атаандаштыкка жөндөмдүү өнүмдөрдү чыгаруу үчүн илимдин, техниканын жана технологиянын акыркы жетишкендиктерин колдонууга умтулушат. Мындай жетишкендиктердин катарына аутсорсинг технологиялары кирет. Экинчиден, заманбап технологиялар, билим жана тажрыйба, адатта, өзү жана кардар үчүн пайда алып келген адистердин колунда аутсорсинг аркылуу компанияларга керектүү кызматтарды көрсө-

төт. Бул эки тарап үчүн тең ыңгайлуу, анткени алардын ар бири өз ресурстарын күчтүү жактарын жана келечектеги иш-аракеттерин өнүктүрүүгө топтой алат. Бул акыркы продукцияны өндүрүүгө кеткен чыгымдардын олуттуу кыскарышына алып келет, анткени ар бир тарап кошумча күч жумшабай жана кошумча каражат жумшабай, мыкты иштей турган ишин так аткарат.

Аутсорсинг кызматтары расмий келишимдин негизинде көрсөтүлөт. Ал эки нускада, адатта, 12 айга даярдалып, тараптар тарабынан кол коюлат. Анда өнөктөштүктүн бардык шарттары камтылган:

- тараптар: кардар-аткаруучу;
- кызматташуу предмети;
- кызмат көрсөтүү тартиби;
- төлөөтартиби;
- тараптардын жоопкерчилиги жана милдеттери;
- жеке келишимдер;
- келишимдин мөөнөтү.

Компаниялардын аутсорсингге өтүшүнүн себептери. Кээбир компаниялардын аутсорсингге өтүшүнүн себептери төмөнкүдөй блокторго байланыштуу көйгөйлөрдө жатат [2]:

1. Бизнеси андан ары өнүктүрүү. Бул продукциянын сапатын жакшыртуу, акчаны үнөмдөөнү каалоо жана аны өнүгүп келе жаткан компанияларга инвестиция катары салуу же бизнеси илгерилетүү ошондой эле бизнеси диверсификациялоо болушу мүмкүн.

2. Уюштуруудагы жана башкаруудагы көйгөйлөр. Бул бизнес-процесстердин өзүндөгү көйгөйлөр болушу мүмкүн, мисалы, бүтүндөй өндүрүш процессин жайлантаган (акырындаткан) жетекчилик менен макулдашпастан иш аракеттердин жүргүзүлүшү

же милдеттердин так бөлүштүрүлбөй калышы жана натыйжада жоопкерчиликтин чаташтырылышы.

Көптөгөн тажрыйбасыз лидерлер үчүн ар дайым «тенденцияда» болуу каалоосу банкротко дуушар кылышы мүмкүн. Мисалы, инновацияларды, жаңы программалык камсыздоону, тиркемелердин пакеттерин жана ушул сыяктууларды такай киргизүүгө умтулуу, кадрларды даярдабастан жана аны кантип туура иштетүүнү билбестен, жетекчиликтин кадрларды кайра даярдоого акча коротууга аргасыз болушуна алып келет жана бул учурда өндүрүш токтоп турат, бул чоң жоготууларга алып келет [3].

Бул каталардын бардыгын өз тармагындагы жогорку квалификациялуу адистерди жалдоо менен болтурбай коюуга болот, алар өз тажрыйбасы менен бөлүшүп, банкротко алып келе турган каталарды кетирүүгө жол бербейт. Мындан тышкары, практика көрсөткөндөй, көрсөтүлгөн кызматтардын баасы менен сапатынын дал келиши кырдаалды чечүү үчүн өз алдынча аракеттерди кылууга караганда алда канча жактымдуу.

Кандай гана ишкана болбосун, өзүнүн өндүрүшүнө жаңы технологияны киргизип, эч нерсе жоготпоого аракет кылат. Бул убакыт, акча же дагы баалуу нерсе болушу мүмкүн.

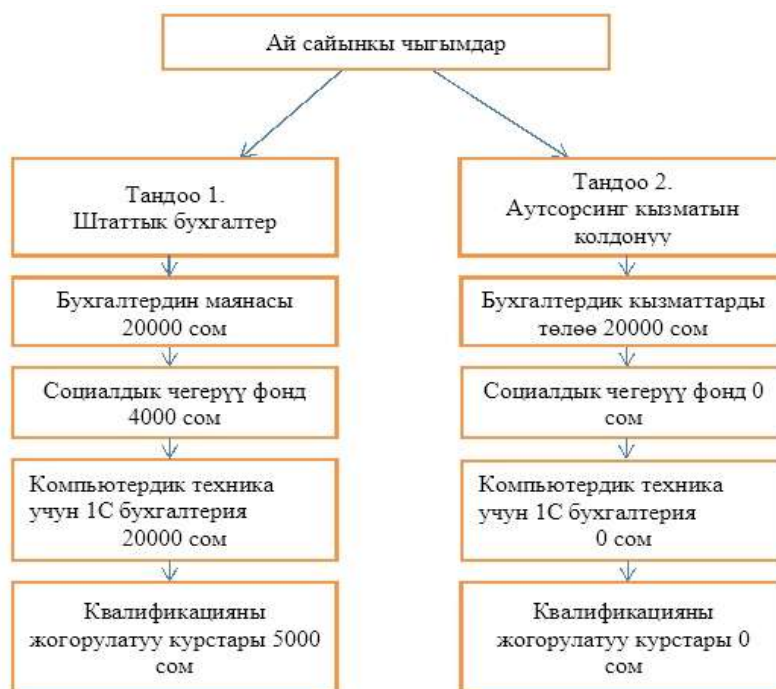
Бүгүнкү күндө көптөгөн ишканалар үчүнчү жактын аутсорсинг фирмаларын колдонууга аргасыз болушат. Ар кандай бизнестердин тажрыйбасы аутсорсинг тиешелүү процесстерге чыгымдарды 50% же андан көп кыскартууга мүмкүндүк берет. Аутсорсинг кызматтарынын наркы кардардын тапшырмасынын татаалдыгынын деңгээлине, иштөө мөөнөтүнө, кардардын компаниясынын кызматкерлеринин санына, жүгүртүлүшүнө жана албетте компаниянын кадырбаркына жараша болот (1-таблица).

Таблица 1

Кызмат көрсөтүүлөрдүн тарифтери

Бухгалтердик эсеп менен алектенген компаниялардын кызмат көрсөтүүлөрдүн наркы	5500 сомго чейин
«Келгин» бухгалтердин кызмат көрсөтүүлөрүнүн наркы	5000 сомго чейин
Бухгалтердин орточо эмгек акысы	20000 сомго чейин

Бухгалтердик эсепти аутсорсингге берүү ар дайым уюмдун натыйжалуу жана максатка ылайыктуу чечими болуп саналат. Бул билдирүү 1-схема менен айкын тастыкталды [4].

1-схема. Ишканада штаттык бухгалтердин чыгымдары менен аутсорсинг кызматын колдонуудагы чыгымдарды салыштыруу.

Ар бир компания бухгалтердин кызматына муктаж, бирок бардык эле компаниялар штаттык бухгалтерди ала алышпайт. Көбүнчө штаттык кызматкерге күчтүү муктаждык жок, бухгалтерияны жүргүзүү тышкы уюмдун күчү менен экономикалык жактан пайдалуу. Бирок, бардык оң жактары менен тобокелчиликтер дагы бар. Алардын негизги документтердин

купуялуулугун жана коопсуздугун камсыз кылуу менен байланышкан. Тобокелдиктерди азайтуу үчүн бухгалтердик тейлөө келишимин мыйзамдуу түрдө түзүп, тейлөө компаниясынын ишенимдүүлүгүн текшерип, анын ишинин сын-пикирлери менен таанышып, аутсорсингдин артыкчылыктары менен кемчиликтерин талдап чыгуу керек (2-таблица).

Таблица 2

Аутсорсингдин артыкчылыктары жана кемчиликтери

Артыкчылыктары	Кемчиликтери
<ul style="list-style-type: none"> - операциялык функцияларды аткаруу үчүн тышкы аткаруучуга тапшырма берүү аркылуу уюмдун жетекчилигинин негизги бизнеске көңүл буруу мүмкүнчүлүгү; - аутсорсинг бизнес процессин тейлөө чыгымдарын азайткандыктан, чыгымдарды азайтуу жана бизнестин кирешелүүлүгүн жогорулатуу; - мурда экинчи даражадагы функцияларды жана багыттарды ишке ашырууга тартылган уюмдун ресурстарын кайра бөлүштүрүү мүмкүнчүлүгү; - туруктуу жана болжолдуу чыгымдар; - уюмдун штатын кеңейтүүнүн кажети жок; - аутсорсингге берилген функциялардын өздүк наркынанан кызматтарын «дүн» сатуу менен азайтуу; - кызматтардын ишенимдүүлүгү. 	<ul style="list-style-type: none"> - өз ресурстарын, иштердин, функциялардын бир бөлүгүн контролдоону жоготуу; - аутсорсинг өнөктөшү менен ажырашуу коркунучу; - маалыматтын, анын ичинде купуя маалыматтын чыгып кетүү коркунучу; - иштелип чыккан мыйзамдык базанын жоктугу; - адистердин кесиптик деңгээли жөнүндө маалымат алуудагы кыйынчылыктар.

Бишкек жана Ош шаарларында чакан жана орто бизнестин туруктуу өсүшү байкалууда. Чакан жана орто бизнес аутсорсинг компанияларынын потенциалдуу кардарлары экендигин билип, аутсорсингге суроо-талап өсөт деп ишенимдүү айта алабыз. Бул аутсорсинг компанияларын өнүктүрүүгө алып келет.

Адабияттар:

1. Полиит-Занидра Т.А. Аутсорсинг как элемент реструктуризации бизнес-процессов на малых инновационных предприятиях / Т.А. Полиит-Занидра. - Текст: непосредственный // Молодой ученый. - 2017. - № 38 (172). - С. 66-68. URL: [https://moluch.ru/archive/172/45666/]
2. Innovation Management and Outsourcing, Incremental Innovation: [Электронный ресурс]: <http://www.incrementalinnovation.com/innovation-management-development/innovation-management-outsourcing>.
3. Власюк Ю. Аутсорсинг в инновационной сфере. / Наука и инновации, № 4 (122).
4. Малые инновационные предприятия по оказанию аутсорсинговых услуг, IAS [Электронный ресурс: http://www.ias.ru/blog/competition_page/malie_innovacionnie_predpriatia.html]